Prof. Dr. İlhan Helvacı

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Miras Hukuku - (21.04.2026) - 2. Dönem - 6. Hafta - 2. Ders

Mirasın Reddi

Şimdi 605. maddeye bir bakalım: Kenar başlık *"B. Ret. I. Ret beyanı 1. Ret hakkı"*.

> *"Yasal ve atanmış mirasçılar mirası reddedebilirler.*
>
> *Ölümü tarihinde mirasbırakanın ödemeden aczi açıkça belli veya resmen tespit edilmiş ise, miras reddedilmiş sayılır."*

Reddin iki türü var. Biri gerçek ret. Diğeri hükmî ret. Gerçek reddin bir diğer adı "iradi ret". Hükmî reddin diğer adı da "ret karinesi".

Şimdi mirasın reddi başlığı altında bir önceki derste aslında bazı açıklamalarda bulundum. Ne yaptı kanun koyucu? Arzu etmeyen kişilerin, mirasçı olmak istemeyen kişilerin mirasçılık sıfatlarını geçmişe etkili olarak ortadan kaldırmalarına imkân tanıyan bir müessese yarattı. Buna biz mirasın iradi ya da gerçek reddi diyoruz.

Bir de mirasın hükmî reddi var. Bu da zaten mirasçıların hiçbir şekilde mirasçı sıfatına sahip olamamaları sonucunu doğuruyor. Medenî Kanunumuz diyor ki tereke borca batıksa, örneğin mirasbırakan iflas etmiş bir şahıs ise, mirasçılar da buna rağmen mirası kabul etmeye dair bir tutum sergilemezlerse, mirası reddetmiş sayılırlar diyor.

Bu son durumda dahi mirasçılar ne yapabilirler? *"Biz, mirası kabul ediyoruz."* diyebilirler. Buna ilerleyen dakikalarda değineceğim.

Biz önce gerçek reddi ele alalım.

Gerçek (=İradi) Ret

Gerçek rette mirasçılar iradi olarak mirasçılık sıfatlarını sona erdirebiliyorlar. Üstelik geçmişe etkili olarak sonra erdirebiliyorlar. Yani

Prof. Dr. İlhan Helvacı

ölüm anına kadar geriye etkili şekilde mirasçılık sıfatlarını sona erdirebiliyorlar.

Geçici İktisap

Yani aslında mirasın iktisabı nasıl bir iktisap? Geçici bir iktisap. Mirasçılar mirası kendiliğinden iktisap ediyorlar. Ama bu iktisap geçici. Ne anlamda? Mirası reddederlerse ortadan kalkan bir iktisap hâli.

Elbette bu mirasın reddi için neyi beklemek zorunda mirasçılar? Mirasbırakanın vefatını beklemek zorundalar. Vefattan önce ne yapılabilirdi? Vefattan önce bir olumsuz miras sözleşmesi yani bir mirastan feragat sözleşmesi yapılabilirdi. O mirastan feragat sözleşmesiyle kişiler mirasçı sıfatlarını hiç kazanamayabilirlerdi. Bu da ihtimal dâhilinde.

Ama bu feragat (ivazlı ya da ivazsız) murisin sağlığında yapılıyor ve bu bir sözleşme. Bunu konuştuk. Olumlu miras sözleşmeleri, olumsuz miras sözleşmeleri başlığı altında konuştuk. Mirastan feragat sözleşmesini konuştuk.

Şu anda konuştuğumuz müessese ise mirasın iradi reddi. Gerçek ret kavramı da güzel ama iradi ret daha da güzel. Çünkü birkaç dakika sonra vurgulayacağız. Hatta şimdiden söyleyelim. Mirasçıların mirası reddetmeleri için haklı bir sebep göstermelerine gerek yok. Herhangi bir sebep göstermelerine bile gerek yok. Diledikleri takdirde mirası serbestçe reddedebiliyorlar mirasçılar.

Reddin Şekli

Medenî Kanun m. 609'un kenar başlığı *"Reddin şekli"*. Hükmün 1. fıkrası şöyle söylüyor bize:

> *"Mirasın reddi, mirasçılar tarafından sulh mahkemesine sözlü veya yazılı beyanla yapılır."*

Herhangi bir sıhhat şekline tabi değil. Mirasın sözlü ya da yazılı olarak reddi mümkün.

Mirasın reddedilebilmesi için deyim yerindeyse kutsal kelimeler yok. Mutlaka kelimesi kelimesine *"Mirası reddediyorum."* şeklinde bir irade açıklaması şart değil. *"Mirasçı olmak istemiyorum."*, *"Mirası kabul etmek istemiyorum."* gibi kişinin mirası reddetmek arzusunu açıklayan her türlü ifade biçimi bizim için yeterli olur.

Prof. Dr. İlhan Helvacı

Bozucu Yenilik Doğuran Hak

Bu nasıl bir hak? Bu bozucu yenilik doğuran bir hak. Çünkü biraz önce de vurguladım. Mirasçı, mirası iktisap etmişti ölüm anında. Ama bu hukuki statüyü, bu hukuki durumu şimdi ne yapıyor? Bu bozucu yenilik doğuran hakkını kullanarak ortadan kaldırıyor. Yani bu durumu ortadan kaldırıyor, bu durumu bozuyor. Kendisi artık mirasçı sıfatına sahip olamaz hâle geliyor. Ta ölüm anına kadar etkili olacak şekilde.

Yetkili Mahkeme

Peki bu irade açıklamasını nereye yönelteceğiz? Mirasbırakanın son yerleşim yeri sulh hukuk mahkemesine yönelteceğiz.

Ancak, Yargıtay, bazı kararlarında bu irade açıklamasının mirasçının oturduğu yer sulh hukuk mahkemesine yapılabileceğini de kabul etmiş durumda.

Reddin Kayıtsız ve Şartsız Olması

Mirasın reddi açık bir irade beyanı olarak karşımıza çıkacak ve bu irade açıklamasının kayıtsız ve şartsız olması gerekiyor. Zira TMK m. 609/f. 2'ye göre:

"Reddin kayıtsız ve şartsız olması gerekir."

Yani *"Şu şart gerçekleştiğinde mirası reddediyorum, bu şart gerçekleştiğinde mirası kabul ediyorum, miras reddediyorum; ama şu şart gerçekleşirse yaptığım bu ret hükümsüz olacaktır."* gibi birtakım şartlar konulması mümkün değil.

Geciktirici şart da bozucu şart da mümkün değil.

Aynı şekilde kayıtlar konulması da mümkün değil.

Yani *"terekenin aktiflerini kabul ediyorum, pasiflerini kabul etmiyorum"* denemez. *"Terekedeki taşınmazları kabul ediyorum, taşınırları kabul etmiyorum."* veya tersi *"Taşınırları kabul ediyorum, taşınmazları kabul etmiyorum."* denemez. Çünkü bunların her biri ret açıklamasını kayıtlı hâle getirir.

Kısacası ret hakkının kullanılabilmesi için demin de söylediğim üzere bunun kayıtlı veya şartlı olmaması gerekiyor.

Prof. Dr. İlhan Helvacı

Kısmi (=Oransal) Reddin Mümkün Olması

Ama kısmi (=oransal) ret mümkün mü? Mümkün. Şöyle ki:

Kısmi ret mümkün dediğimizde, bundan tabii şu anlaşılmamalı: *"Aktifleri kabul ediyorum, pasifleri kabul etmiyorum."* Ya da *"Taşınmazları kabul ediyorum, taşınırları kabul etmiyorum."* Böyle bir retten söz etmiyorum. Bu nasıl bir ret beyanı olur. Kayıtlı bir ret beyanı olur. Bunu biraz önce söyledim.

Kısmi ret mümkün dediğimizde ne anlaşılmalı? Örneğin murisin iki çocuğundan biri olan Ç1 *"Ben 1/2 pay sahibiyim. Bu 1/2'lik pay sahipliğimin yarısını reddediyorum!"* diyebilir mi? Yani kısmi retten maksat belli bir oranda ret.

Evet, hukuk tekniği bakımından buna bir engel yok. Bu bir kayıtlı ret anlamına gelmiyor. Dolayısıyla kısmi, yani oransal bir ret mümkün.

Yani kişinin kendisine intikal eden 1/2'lik miras payının 1/2'sini reddediyorum deyip bir kısmi ret hali yaratması mümkündür diyoruz.

Hâkimin Yapacağı İşlemler ve Reddin Tescili

Şimdi yukarıda neye değindim önce? Reddin şekline değindim.

Sözlü veya yazılı beyanla yapılır. Bir sıhhat şekli yok. Uygulamada genellikle yazılı bir dilekçeyle yapıldığını söyleyebilirim. Yani bugüne kadarki meslek hayatım bunun bana genellikle yazılı şekilde yapıldığını gösterdi diyebilirim. Ama sözlü şekilde yapılması da mümkün.

Tabii sözlü şekilde yapıldığında bu elbette mahkemede bir tutanağa geçirilecek, bu da aşikâr.

TMK m. 609/f. 3'e göre:

> *"Sulh hâkimi, sözlü veya yazılı ret beyanını bir tutanakla tespit eder."*

İster sözlü olsun ister yazılı olsun sonuç itibariyle sulh mahkemesi söz konusu ret beyanını bir tutanakla tespit eder diyor kanun koyucu.

Arkadan gelen bir de 4. fıkramız var. 4. fıkrada da şöyle diyor kanun koyucu:

Prof. Dr. İlhan Helvacı

*"Süresi içinde yapılmış olan ret beyanı, **mirasın açıldığı yerin sulh mahkemesince** özel kütüğüne yazılır ve reddeden mirasçı isterse kendisine reddi gösteren bir belge verilir."*

Bizim için önemli olan şey, ret açıklamasının sulh mahkemesine yöneltilmesi ve varması. Vardığı anda hüküm ifade ediyor. Sulh hukuk mahkemesinin sonradan yapacağı **işlemler kurucu nitelikte değil**. Açıklayıcı nitelikte.

Sulh mahkemesi örneğin yazılı ret açıklamasını tutanağa geçirmese de bu ret açıklamasının geçerliliğini etkilemez. Ya da sulh mahkemesi yazılı veya sözlü ret açıklamasını tutanağa geçirmiş olmasına rağmen, bu ret, mirasbırakanın son yerleşim yerindeki sulh hukuk mahkemesi nezdinde tutulan özel kütüğe tescil edilmese dahi, ret açıklaması geçerli olur.

Demek ki önemli olan bu irade açıklamasının sulh hukuk mahkemesine varması. Yukarıda da değindim, bazı Yargıtay kararlarında bu mahkemenin murisin son yerleşim yeri mahkemesi olduğu kabul edilmiş; diğerlerinde ise mirasçının oturduğu yer mahkemesi de yetkilidir denmiş. Doktrinde de mesele tartışmalı.

Ama tartışmasız olan bir şey varsa o da nedir? Özel kütük kim tarafından tutuluyor? Mirasın açıldığı yerin sulh mahkemesince tutuluyor.

Mirasın açıldığı yer diye bir şey mi var? Yok. Geçmişteki derslerde konuştuk. Kanun koyucu "mirasın açıldığı yer mahkemesi" ifadesi ile neyi kastediyor? Mirasbırakanın son yerleşim yeri sulh hukuk mahkemesini kastediyor.

Orada bir kütük var, ret defteri var. O kütüğe, o ret defterine mirasın reddedildiğinin yazılması gerekiyor. Ama kurucu unsur değil, açıklayıcı unsur. Böylelikle kim mirasçı, kim mirası kabul etti, kim mirası reddetti, vs. bütün bunlar kayda geçiyor. Hak sahiplerinin bunları öğrenebilmesine imkân sağlıyor kanun koyucu.

Dolayısıyla doktrinde benim de katıldığım fikir ret açıklaması mirasbırakanın son yerleşim yeri sulh hukuk mahkemesine yöneltilmelidir diyor. Zira açıklayıcı nitelikte de olsa oradaki mahkeme tarafından bu ret ne yapılacak gerçekten de? Özel kütüğüne yazılacak.

Prof. Dr. İlhan Helvacı

Ret Belgesinin Verilmesi

Mirası reddeden mirasçıya eğer dilerse mirası reddettiğine dair, yani geçmişe etkili olarak mirasçı sıfatını kaybettiğine dair ne yapılacak? Bir belge verilecek. Zira hatırlayacak olursanız TMK m. 609/f. 4'e göre:

> *"... ve reddeden mirasçı isterse kendisine reddi gösteren bir belge verilir."*

Bu 609. maddenin son fıkrasını da okuyayım:

> *"Tutanağın ve kütüğün nasıl tutulacağı Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle düzenlenir."*

Bu konuda şu an itibariyle bizim elimizin altındaki en önemli kaynak kısaca Velayet, Vesayet ve Miras Tüzüğü diye adlandırdığımız 2003 tarihinde çıkan Tüzük.

İşlemler bu Tüzük hükümlerine göre yerine getirilecek diyebiliriz. İlgili hüküm madde 39 ve şöyle kaleme alınmış:

> *"Mirasın reddi, mirasçılar tarafından sulh hukuk mahkemesine sözlü veya yazılı beyanla yapılır. Reddin kayıtsız ve şartsız olması gerekir.*
>
> *Mirasçının mirası reddetmesi halinde, sulh hakimince düzenlenecek bir tutanakla reddeden mirasçının açık kimliği belirlenir ve ret beyanı mirası reddedene veya istem, bu konuda yetkisi olan vekil tarafından yapılmış ise vekiline imza ettirilip, hakim ve zabıt katibince imzalanır. Vekilin vekaletnamesi bu tutanağa eklenir.*
>
> *Süresi içinde yapılan ret beyanı mahkemece tutulan özel kütüğe işlenir. Bu kütükte miras bırakanın adı ve soyadı ile ölüm tarihi, mirasın ret tarihi ve reddedenin adı ve soyadı, ret beyanını içeren tutanağın tarihi ve numarası ile mirasçılık belgesini veren mahkemenin esas ve karar numarası gibi hususlara yer verilir. Süresi içinde yapılmayan ret beyanları bu kütüğe yazılmaz.*

Prof. Dr. İlhan Helvacı

Reddeden mirasçıya isterse, mahkemenin özel kütüğünün kayıt numarasını içeren, mahkeme mührü ile mühürlenmiş ve zabıt katibi tarafından onaylanmış mirası reddettiğine ilişkin bir belge verilir. …"

Dikkati çeken hususlardan biri de şu değil mi? Vekil de mirası reddedebilir ama bu konuda özel olarak yetkilendirilmiş olması gerekir.

Haklı Bir Sebep Gerekmemesi

Şimdi geldik başka birtakım detaylara. Onlar neler? Öncelikle reddin herhangi bir sebebe dayanması gerekmiyor. Haklı bir sebep olsun olmasın ret yapılabiliyor. Hiçbir gerekçe gösterilmesi gerekli değil. Çok rahatlıkla, serbestçe gerçekleştirilebiliyor diyoruz. Bu nedenle iradi ret terimi daha isabetli.

Ret İçin Gerekli Fiil Ehliyeti

Mirası reddedecek kişinin fiil ehliyetine sahip olması gerekir. Aksi takdirde ret açıklaması geçerli olmaz. Fiil ehliyetine sahip bir kişi bu konuda bizzat hareket edebilir.

Peki iradi temsilci yoluyla hareket edebilir mi? Evet, iradi temsilci eliyle de bu işlemleri gerçekleştirebilir. Ama mirasın reddi bakımından yetkili olduğu hususunda ona özel bir yetki verilmesi gerekiyor. Bu konuya biraz önce Tüzük m. 39'u açıklarken de değindim.

Peki kişi **tam ehliyetsiz ise acaba mirası reddedebilir** mi? Mirası ret hakkı, şahsa sıkı surette bağlı bir hak mı? Hayır şahsa sıkı surette bağlı bir hak değil. Dolayısıyla yasal temsilcisi, mirasın reddini tam ehliyetsiz kişi ad ve hesabına gerçekleştirebilir.

Eğer kişi **velayet altında ise velinin herhangi bir mahkemeden izin alması gerekmeyecek.**

Ama kişi **vesayet altındaysa ve onun adına bu işlemleri yasal temsilcisi olan vasi gerçekleştiriyorsa** o zaman ne yapmamız lazım? Medenî Kanun m. 463/b. 5'i hatırlamamız lazım. Madde 463/b. 5 bize ne diyordu? Aynen şöyle söylüyordu:

"Aşağıdaki hâllerde vesayet makamının izninden sonra, denetim makamının da izni gereklidir: …"

Prof. Dr. İlhan Helvacı

Yani **sulh hukuk mahkemesinin izninden sonra asliye hukuk mahkemesinin izni** de gereklidir diyor kanun koyucu. Madde 463 tek fıkradan ibaret ve 5. bendi aynen şöyle:

> *"Mirasın kabulü, reddi veya miras sözleşmesi yapılması."*

Mirasın kabulü, reddi veya miras sözleşmesi yapılması. Özellikle nereye odaklanın şu anda? *"Mirasın ... reddi"* ifadesine odaklanın. Yani ne gerekecek vasinin tam ehliyetsiz ad ve hesabına mirası reddedebilmesi için? Sulh hukuk mahkemesinden ve asliye hukuk mahkemesinden izin alması gerekecek.

Aynı şekilde **sınırlı ehliyetsizler** mirası reddedebilirler mi? Evet reddedebilirler. Onların da ne yapması gerekecek yine? Yasal temsilcilerinden izin almaları gerekecek. Yasal temsilcileri onlar adına mirası reddedebilirler mi? Evet reddedebilirler.

Veli mahkemeden izin almak zorunda değil.

Ama yasal temsilci vasi ise, yani sınırlı ehliyetsiz kişi vesayet altındaysa, o zaman vasinin yine m. 463/b. 5 çerçevesinde sulh hukuk ve asliye hukuk mahkemesinden izin alması şart. Aksi takdirde, vasinin, ayırt etme gücüne sahip kısıtlı kişinin mirası reddetmesine, tek başına verdiği izin yeterli olmayacak. Ret açıklaması geçerli olmayacak.

Kendilerine yasal danışman atamış kişiler **(sınırlı ehliyetliler)** herhangi bir izne ihtiyaç duymadan mirası reddetme hakkına sahiptirler. Zira TMK m. 429'da, sınırlı sayıda sayılan işlemler arasında mirasın reddi işlemine yer verilmemiştir.

Kayyım Atanması

Peki, acaba bazı hâllerde kayyım atanması gerekebilir mi? Evet, kayyım atanması gerekebilir.

Örneğin Bay M vefat etti. Geride sağ kalan eşi var E. Bir de çocuğu var Ç. Çocuk küçük 2 yaşında. Kimin velayeti altında? Annesi E'nin velayeti altında.

Anne E, çocuğu Ç ad ve hesabına mirası reddederse son tahlilde çocuk tarafından 3/4 miras payı reddedilmiş olacak. Peki bundan kim menfaat sahibi olacak? Terekenin tamamı kime kalacak? Bu sağ kalan eşe kalacak.

Prof. Dr. İlhan Helvacı

İşte böyle menfaat çatışmalarının bulunduğu noktalarda ne yapılacak? Küçüklere bir kayyım atanması gerekecek. TMK m. 426/f. 2'yi de bir hatırlayalım:

> *"Vesayet makamı, aşağıda yazılı olan veya kanunda gösterilen diğer hâllerde ilgilisinin isteği üzerine veya re'sen temsil kayyımı atar:*
>
> *...*
>
> *2. <u>Bir işte yasal temsilcinin menfaati ile küçüğün veya kısıtlının menfaati çatışıyorsa</u>,*
>
> *... "*

TMK m. 463/b. 5'i az önce okumuştuk. Kayyım da yine bu mirası reddederken ne yapacak? Bana göre yine sulh hukuk mahkemesinin ve asliye hukuk mahkemesinin iznini almak zorunda kalacak (TMK m. 403/f. 3).

Mal Ortaklığındaki Özel Hüküm

Mal rejimleri ile ilgili de bir hükmümüz var. TMK m. 265'e değinmem gerekiyor. Bu mal ortaklığına ilişkin bir hüküm. Nadiren karşınıza çıkar ama bilmekte fayda var. Kenar başlığı *"Mirasın kabulü veya reddi"*:

> *"Eşlerden biri, diğerinin rızası olmaksızın ortaklık mallarına girecek olan bir mirası reddedemeyeceği gibi, tereke borca batıksa mirası kabul de edemez."*

Eş tam ehliyetli bir kişi. Yani fiil ehliyetine sahip. Tek başına mirası reddedecek statüde. Ama evli. Üstelik de eşi ile aralarındaki mal rejimi mal ortaklığı rejimi.

Şimdi bu çerçevede bakıldığında kendisine kalan mirası ne yapamıyor? Tek başına reddedemiyor. Diğer eşin nesi lazım? Rızası lazım. Bu konuda rıza göstermesi lazım.

Arkadan gelen 2. fıkrayı da hatırlatayım:

> *"Diğer eşin rızasının alınmasına olanak bulunamazsa veya bu konudaki istem onun tarafından haklı sebep olmaksızın reddedilirse, istem sahibi eş kendi yerleşim yeri mahkemesine başvurabilir."*

Dediğim gibi nadiren karşınıza çıkacak bir şey ama yine de kulağınızda kalsın diye hükmü hatırlattım.

Prof. Dr. İlhan Helvacı

Ret Açıklamasının Geri Alınması

Ret açıklaması mirasbırakanın son yerleşim yeri sulh hukuk mahkemesine yöneltilmelidir, oraya vardığında hüküm ifade edecek demiştim. Bu bir yenilik doğuran haktır. Yenilik doğuran haklar kullanılmakla sona ererler. Yenilik doğuran haklar bir kez kullanıldıktan sonra bunlardan cayılması mümkün değildir diye kurallarımız var.

Ama yine de doktrin bunu tartışmış. Ret açıklaması, tüm mirasçıların ve diğer ilgililerin yani mirasın reddi üzerine ortaya çıkan durumun olduğu gibi sürdürülmesinde menfaati bulunan tüm kişilerin rızası ile geri alınabilir. Bu kişilerin kapsamına somut olayın koşullarına göre öncelikle diğer tüm mirasçılar, ret açıklamasını geri alarak mirasçı olmak isteyen kişinin alacaklıları ve mirasbırakanın alacaklıları girecektir.

Ret Açıklaması ve İrade Sakatlıkları

Bir şeyi daha hatırlatmakta fayda var. O da şudur: Biz size borçlar hukuku derslerini verirken genel hükümleri anlatırken irade sakatlıklarından söz etmiştik. Bir akit kurulurken iradesi hata, hile, ikrah ile sakatlanan kişinin iptal hakkına sahip olduğunu söylemiştik. Peki hata, hile ve tehdide ilişkin bu kurallar kıyasen nerede de uygulama alanı bulabiliyor? Tek taraflı hukuki işlemlerde de uygulama alanı bulabiliyor. Dolayısıyla kişi ret açıklamasında bulunurken hataya düşmüş olabilir mi? Evet. Hileye maruz kalmış olabilir mi? Evet. Bunu ikrah, tehdit altında yapmış olabilir mi? Evet. O zaman iradesi sakatlanarak dile getirdiği beyanını, acaba iptal edebilir mi? Bu gibi irade açıklamalarını iptal edebilir mi? İrade sakatlıkları söz konusuysa Borçlar Kanununun o irade sakatlıklarına ilişkin hükümleri kıyasen uygulanabilir mi? Evet, kıyasen uygulanabilir diyoruz (TMK m. 5)

Peki. Şimdi geldik nereye? Süre meselesine. Ret süresine.

Ret Süresi ve Başlangıç Anı

Ret süresi acaba ne kadar? Üç aylık bir süre var. Ama bir süreden bahsedince bu sürenin mutlaka nereden başladığını vurgulamak lazım. Yoksa nereden başladığını vurgulamazsanız hiçbir kıymeti harbiyesi yok. Burada hak düşürücü bir süre var. Neden hak düşürücü süre? Çünkü mirasın reddi, yenilik doğuran bir hak. Yenilik doğuran haklar

Prof. Dr. İlhan Helvacı

da neye tabiler? Hak düşürücü süreye tabiler. Dolayısıyla kanun koyucu burada bir hak düşürücü süre öngörmüş bulunuyor.

Hak düşürücü süre üç ay. Ama başlangıcına bakmamız lazım. Başlangıcı için ne diyor kanun koyucu? Bir ayrım yapıyor.

a. Yasal Mirasçılar Açısından

Yasal mirasçılar için getirdiği kural şöyle. Madde 606'yı okuyorum. Kenar başlık *"2. Süre, a. Genel olarak"*. Madde 606:

> *"Miras, üç ay içinde reddolunabilir.*
>
> *Bu süre, yasal mirasçılar için mirasçı olduklarını daha sonra öğrendikleri ispat edilmedikçe mirasbırakanın ölümünü öğrendikleri; ... tarihten işlemeye başlar."*

Aslında şunu söylüyor kanun koyucu: Sürenin başlangıcı için yasal mirasçıların ölümü öğrenmeleri lazım, ki hayatın doğal akışında, olayların birçoğunda ölümü öğrendikleri anda da kendi mirasçılık sıfatlarını öğrenirler. Kişi, babasını yitirdi. Zaten mirasçı olacağını biliyor değil mi? Kişi, annesini yitirdi, ölümü öğrendi. Mirasçısı olacağını biliyor, değil mi? Kişi, karısını veya kocasını yitirdi. Yitirdiği andan itibaren yasal mirasçı sıfatına sahip olduğunu biliyor, değil mi?

İşte kanun koyucu diyor ki hayatın doğal akışında, olayların birçoğunda zaten ölümü öğrendiği an itibariyle kendi yasal mirasçı sıfatını da öğrenmiştir, o andan itibaren süre başlar.

Ama öyle hâller söz konusu olabilir ki kişi, bir kişinin vefat ettiğini öğrenmiştir ama kendisinin ona yasal mirasçı olduğunu bilmiyordur. Kanun koyucu da bu gibi haller için diyor ki mirasçılık sıfatına sahip olduğunu daha sonra öğrenmişse, süre bu olguyu öğrenme anından itibaren başlar. Ama bunun ayrıca ne yapılması lazım? İspat edilmesi lazım.

Bir kez daha söyleyecek olursam: Yasal mirasçılar için ret süresi mirasçı olduklarını daha sonra öğrendikleri ispat edilmedikçe mirasbırakanın ölümünü öğrendikleri tarihten itibaren işlemeye başlar.

Prof. Dr. İlhan Helvacı

b. Vasiyetnameyle Atanmış Mirasçılar Açısından

Dikkat. Ret süresi, vasiyetname ile atanmış mirasçılar için mirasbırakanın tasarrufunun kendilerine resmen bildirildiği tarihten itibaren işlemeye başlar.

Buraya ben öğrenci olsam neyi not ederim? Medenî Kanun m. 597'yi not ederim. Çünkü m. 597 ne demişti bize?

> *"Mirasta hak sahibi olanların her birine gideri terekeye ait olmak üzere, vasiyetnamenin kendilerine ilişkin kısımlarının onaylı bir örneği hâkim tarafından tebliğ edilir."*

Demek ki atanmış mirasçılar için ret süresi bu ölüme bağlı tasarrufun, vasiyetnamenin kendilerine resmen bildirildiği tarihten itibaren başlayacak.

c. Miras Sözleşmesiyle Atanmış Mirasçılar Açısından

Peki miras sözleşmesiyle atanmış bir mirasçıysa?

Kanun koyucu ona dair bir düzenleme yapıyor mu? Hayır, ona dair bir düzenleme yapmıyor. Çünkü diyor ki miras sözleşmesinin tarafı olan zaten sözleşmeye sahip. Bir örneği kendi elinde. Değil mi? Dolayısıyla ölümü öğrendiği andan itibaren zaten miras sözleşmesi çerçevesinde atanmış mirasçı olduğunu da biliyor. Dolayısıyla onunla ilgili süre nereden itibaren başlıyor? Ölümün gerçekleştiğini öğrendiği andan itibaren başlıyor. Ölümü öğrendiği andan itibaren üç aylık bir süre içerinde mirası reddetmek durumunda.

d. Miras Sözleşmesiyle Atanan Üçüncü Şahıs Mirasçılar Açısından

Aklınızdan şu soru geçebilir, diyebilirsiniz ki: Hocam 3. şahıs yararına da miras sözleşmesi yapılabiliyordu. O zaman ne olacak? 3. şahıs miras sözleşmesinin tarafı değil. Kendisinde sözleşmenin bir örneği yok.

O zaman neye ilişkin kuralları uygulamaya çalışacağız? Vasiyetnameye ilişkin kuralları kıyasen uygulamaya çalışacağız.

Prof. Dr. İlhan Helvacı

Söz konusu miras sözleşmesinden üçüncü kişinin yine vasiyetnameye ilişkin kurallar çerçevesinde haberdar edilmesini sağlamaya çalışacağız.

Bu olasılıkta da kendisi vasiyetname ile atanmış mirasçılar gibi mirası ne yapmak imkânına sahip olacak? Reddetmek imkânına sahip olacak. Süre, vasiyetname ile atanmış mirasçılardaki gibi durumun kendisine resmî olarak tebliğ edildiği andan itibaren başlayacak diyoruz.

e. Ret Süresinin Terekenin Yazımı Halinde Başlangıç Anı

Bir başka hüküm de hemen 607. maddenin içerisinde yer alıyor. Kenar başlığı *"Terekenin yazımında"*. Bir önceki dersimizde hatırlarsanız ben size terekenin korunmasına ilişkin önlemlerden söz etmiştim. Terekenin defterinin tutulması, terekenin mühürlenmesi, terekeye resmen bir yöneticinin atanması gibi kurallardan bahsetmiştim.

İşte kanun koyucu yine onu bize hatırlatıyor. Diyor ki 607. maddede:

> *"Koruma önlemi olarak terekenin yazımı hâlinde mirası ret süresi, yasal ve atanmış mirasçılar için yazım işleminin sona erdiğinin sulh hâkimi tarafından kendilerine bildirilmesiyle başlar."*

Görüyor musunuz? Kanun koyucu diyor ki eğer terekenin korunması çerçevesinde defterinin tutulması söz konusuysa gerek yasal gerek atanmış mirasçılar için süre, yazım işleminin sona erdiğinin sulh hâkimi tarafından onlara bildirildiği andan itibaren başlar.

Resmî defter tutma talebi çerçevesinde bir defter tutmadan söz etmiyoruz. Geçen derslerde anlattığım terekenin korunması çerçevesindeki bir defter tutmadan bahsediyoruz.

Ret Süresinin Uzatılması veya Yeni Süre Verilmesi

Peki üç aylık bir süre yeterli mi?

Örneğin terekenin içindeki hakları, alacakları, borçları, malvarlığı değerlerini tespit etmek çok zor olabiliyor. Çünkü tereke dağınık olabiliyor. Çeşitli ülkelerde çeşitli malvarlığı değerleri var. Yani sizler de avukatlık veya hâkimlik mesleğini icra ettiğinizde göreceksiniz. Öyle terekelerle karşı karşıya kalıyorsunuz ki kişinin Amerika'da taşınmazı

Prof. Dr. İlhan Helvacı

var, Fransa'da taşınmazı var, Portekiz'de, İspanya'da, Almanya'da. Birçok ülkede taşınmazları var, birçok ülkede banka hesapları var vs. Bütün bunların hepsini tespit etmek, ölçmek, biçmek, tartmak zaman alacak.

Ya da örneğin kişi ağır hasta, değil mi?

İşte bu çerçevede kanun koyucu diyor ki 615. maddede. *"Ret süresinin uzatılması"* kenar başlığı altında:

> *"Önemli sebeplerin varlığı hâlinde sulh hâkimi, yasal ve atanmış mirasçılara tanınmış olan ret süresini uzatabilir veya yeni bir süre tanıyabilir."*

Henüz **süre dolmamışsa süre uzatımı** talebinde bulunmak mümkün. Yeter ki haklı sebepler bulunsun.

Süre **dolmuş olmasına rağmen yeni bir süre** talep etmek mümkün mü? O da mümkün. **Yine yeter ki haklı sebepler bulunsun**. Ne olacak bunun için? Yine sulh hukuk mahkemesine müracaat edilecek. Haklı sebeplerin varlığı konusunda mahkemeye gerekli deliller ibraz edilecek.

Mahkeme haklı sebeplerin varlığına kanaat getirirse örneğin ağır hastalık gibi, tereke mallarının dağınık olması gibi, yabancı ülkede ikamet etmek gibi, ayırt etme gücünden yoksunluk gibi, o zaman ne yapacak? Bu haklı sebepleri göz önünde bulundurarak henüz sona ermemiş olan süreyi uzatabilecek veya süre sona ermişse yeni bir süre verebilecek. Makul bir şekilde kişilerin bu haklarını kullanabilmesine imkân sağlayacak bir süre tanıyacak.

Bir sonraki derste ret hakkının intikaliyle başlayarak reddin sonuçlarını, hükmî reddi, çeşitli olasılıkları ve reddin iptalini, özellikle mirasçıların alacaklılarının korunmasını ele alacağız. Yine aynı şekilde mirasbırakanın alacaklılarının korunmasını da ele alacağız.

***

Prof. Dr. İlhan Helvacı